

Sygn. akt III CZ 2/17

POSTANOWIENIE

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa Międzynarodowego Portu Lotniczego [...] przeciwko
Skarbowi Państwa - Wojewodzie [...]
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 9 lutego 2017 r.,
zażalenia strony pozwanej
na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 27 października 2016 r., sygn. akt I ACa .../16,

uchyla zaskarżony wyrok.

UZASADNIENIE

Sąd pierwszej instancji rozpoznał łącznie oba powództwa o zapłatę, a mianowicie obejmujące żądanie zapłaty czynszu należnego z umowy najmu lokali użytkowych oraz z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z części pomieszczeń bez tytułu prawnego. Uwzględnił je w części, zasądzając kwotę 279.756 zł z ustawowymi odsetkami, a w pozostałym zakresie oba powództwa oddalił.

W następstwie rozpoznania apelacji obu stron, Sąd Apelacyjny uznał obie apelacje za uzasadnione i w konsekwencji stwierdzonych uchybień za prowadzące do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Sąd odwoławczy przyjął, że powód domagał się zapłaty za korzystanie przez pozwanego z infrastruktury lotniska, w tym z pomieszczeń częściowo na podstawie umowy, a częściowo bezumownie. Swoje roszczenia powód opierał na art. 17 ust. 1 i 2 a) ustawy o ochronie granicy państwowej jako samoistnej podstawie finansowania przez Wojewodę ponoszonych przez powoda faktycznych kosztów utrzymania infrastruktury przejścia granicznego, stwierdził Sąd Apelacyjny.

W ocenie Sądu drugiej instancji, Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, ponieważ nie rozważył kwestii zastosowania przepisu art. 17 ustawy o ochronie granicy państwowej, który to przepis powód wskazywał jako samoistną podstawę swojego żądania zapłaty. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji powinien rozważyć czy przepis ten może stanowić dla powoda samoistną podstawę do domagania się zapłaty rzeczywiście poniesionych kosztów na utrzymanie przejścia granicznego, czy też roszczenie może być oparte wyłącznie na przepisach regulujących umowę najmu w zakresie korzystania z nieruchomości powoda na podstawie umowy, a w odniesieniu do części pomieszczeń objętych korzystaniem bezumownym, na podstawie art. 224 i nast. k.c.

Zdaniem Sądu odwoławczego, powód dochodził należności za korzystanie przez pozwanego z infrastruktury lotniska na potrzeby przejścia granicznego za rok 2010, a Sąd pierwszej instancji nie odniósł się do tak określonego przedmiotu żądania, co skutkowało orzeczeniem na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Pozwany Skarb Państwa zaskarżył zażaleniem wyrok Sądu II instancji w całości, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez błędne przyjęcie

nerozpoznania istoty sprawy w sytuacji, gdy błędy Sądu I instancji nie sprowadzają się do nierozpoznania istoty sprawy i mają inny charakter.

Żalący wywodzi, że powód wyraźnie określił podstawę samego powództwa żądając zapłaty należności czynszowych, należności z tytułu opłat za media, jak również wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania przez pozwanego z przedmiotowych nieruchomości strony powodowej.

Niedopuszczalna zmiana powództwa nastąpiła, zdaniem pozwanego, dopiero w apelacji, gdy powódka sformułowała nowe przesłanki odpowiedzialności pozwanego z powołaniem się na samoistną w jej ocenie podstawę odpowiedzialności w postaci art. 17 cyt. ustawy. Uwzględniając jednak określoną przez powódkę podstawę powództwa Sąd I instancji rozpoznał istotę sprawy ustosunkowując się zarówno do podstawy prawnej i faktycznej zgłoszonego powództwa, chociaż uczynił to nieudolnie, stwierdził żalący.

Pozwany w konsekwencji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kwestią sporną w tym postępowaniu zażaleniowym jest wystąpienie albo brak jednej z alternatywnych przesłanek zastosowania art. 386 § 4 k.p.c., a mianowicie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy.

W judykaturze przyjmuje się występowanie tej przesłanki m.in. wówczas, gdy rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, a więc sąd ten nierozpoznał istoty roszczenia będącego podstawą powództwa, tj. zaniechał merytorycznego rozpoznania podstaw powództwa w zgłoszonym przez powoda kształcie (postanowienie SN z dnia 8 września 2016 r., II CZ 93/16, niepubl.; wyroki Sądu Najwyższego z dni: 12 listopada 2007, I PK 140/07, OSNP 2009/2/2; 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, niepubl.; 12 stycznia 2012 r., II CSK 74/11, niepubl.).

Tymczasem istotą zgłoszonych przez powoda roszczeń, wynikającą z uzasadnień obu powództw było żądanie zapłaty należności czynszowych wynikających z łączącej strony umowy najmu oraz żądanie zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego pomieszczeń przez stronę pozwaną. Sąd pierwszej instancji rozpoznał żądania powoda zgłoszone w takim kształcie,

a okoliczność czy Sąd pierwszej instancji prawidłowo czy nieprawidłowo rozpoznał istotę sprawy określoną podstawą powództwa nie rozstrzyga o wystąpieniu omawianej przesłanki uzasadniającej zastosowanie przez Sąd drugiej instancji art. 386 § 4 k.p.c.

Rację ma więc żalący, że ewentualne błędy, które popełnił Sąd pierwszej instancji rozpoznając istotę sprawy, nie mogą być automatycznie utożsamiane z nierozpoznaniem przez ten Sąd istoty sprawy i tym samym nie dają podstaw do skorzystania przez Sąd drugiej instancji z uprawnienia określonego w art. 386 § 4 k.p.c.

O nierozpoznaniu istoty przedmiotowej sprawy przez Sąd pierwszej instancji nie świadczy wskazywana przez Sąd Apelacyjny okoliczność nierozważenia zastosowania art. 17 ustawy o ochronie granicy państwowej jako samoistnej podstawy żądania, ponieważ wynikające z tego przepisu i aktów wykonawczych obowiązki Wojewody w zakresie finansowania i utrzymywania określonych rodzajów przejść granicznych nie mają bezpośredniego znaczenia dla oceny zasadności żądań powoda określonych podstawą obu powództw i rozpoznanych łącznie przez Sąd pierwszej instancji.

Nietrafnie zatem uznał Sąd Apelacyjny, że powód dochodził zapłaty za korzystanie przez pozwanego z infrastruktury lotniska na potrzeby przejścia granicznego, a Sąd pierwszej instancji nie odniósł się do tak określonego przez powoda przedmiotu żądania, ponieważ taka ocena Sądu Apelacyjnego abstrahuje od rzeczywistej istoty roszczenia poddanego przez powoda pod osąd Sądu w ramach określonej podstawą obu powództw połączonych do wspólnego rozpoznania.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

aj

kc

